

פרוטוקול מס' 291

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט  
מיום ג', י"ט בשבט תשל"ג - 22.1.73, בשעה 11.00

נ כ ח ר :

חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ר  
ש. ז. אברמוב  
ר. ארזי  
מ. ביבי  
נ. האוזנר  
ב. הלוי  
א. עופר  
ש. פרידמן  
ח. י. צדוק  
צ. קורן

סוזמנים:

א. ידין - משנה ליועץ המשפטי לממשלה  
(תכנון וחקיקה) משרד המשפטים

ד"ר מ. שחם

א. שפט - היועץ המשפטי של משרד הפנים

ג. קראפט - סגן המפקח הארצי על הבחירות, משרד הפנים

י. בן-ארי - היועץ המשפטי של משרד המשטרה

י. בן-דור - ראש מחלקת ציוד מבצעי במשרד המשטרה

י. לניאדו - ראש מדור מבצעים במטה הארצי, משרד המשטרה.

נ. ריבגלר

רשמה:

חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972.

סדר-היום:

(נתקב) ב- 24.1.73

היו"ר י. גולדשמידט:

אני פותח את הישיבה.

א. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3) תשל"ג-1972

הצעת חוק מס' 1024 - חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972, בא להחליף סעיף 95 של חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), חשכ"ט-1969. הקדשנו כמעט ישיבה שלמה לנושא הזה. הוסבר לנו - גם בדברי ההסבר וגם מנציגי משרד הפנים - שיש קושי וקיפוח לגבי שוטרים, ששר המשטרה או מפכ"ל המשטרה צריכים להציב אותם למילוי תפקידם בזמן הבחירות מחוץ לאזור הקלפי שלהם, ועל כן מוצעת כאן דרך חדשה לגמרי עבורם. דהיינו, הוצאת כרטיס בוחר שתראה להם לבחור בכל מקום בלתי יימצאו בעת מילוי תפקידם.

שאלות שהתעוררו אגב כך היו - מחיקת שמם או אי מחיקת שמם בקלפי של מקום מגוריהם; שוטרים במדים, או שוטרים בלא מדים; דרך פטילתו של הכרטיס, החתמתו, ניקובו, מסירתו וביקורת מרוכזת על הכרטיסים - אם מספר הכרטיסים שהוחזר מתאים למספר ההיתרים שהוצאו על-ידי שר הפנים, או יו"ר ועדת הבחירות המרכזית; ועוד שאלות מסוג זה. הועלתה הטענה: האמנם שוטרים ייעדו ויהיו רחוקים ממקום מגוריהם, או ממקום הקלפי בו הם רשומים במשך 16 השעות של הבחירות - מ-7.00 בבקר עד שעה 23.00 בלילה. האם לא ייתכן, ששוטרים הממלאים חובתם לא הרחק מהבית יורשו במשך זמן עבודתם לחזור ולהצביע ליד ביתם. על כך שאלנו מה האספקט המספרי - כמה שוטרים בכלל נמצאים בשירות פעיל ויכולים להצביע, וכמה מאלה הנמצאים בשירות פעיל עלולים להזדקק לחוק המוצע.

י. בן-דור:

תרשו לי לספר על הפילוסופיה והפרקטיקה של הבחירות ככלל. אנחנו "סוחטים" את עצמנו למבצע הזה והאנשים הלוקחים חלק במבצע עובדים למעלה מ-24 שעות. זו המציאות. השוטרים נמצאים ביום הבחירות למעלה מ-24 שעות בתפקיד, בלי לישון. ארוחות אנחנו מספקים להם במקום בו הם סמלאים תפקידם.

כדי לבנות מערך כזה של שוטרים שיהיו מוצבים בכל קלפי, כולל הסעות, אנו בונים מערך הבנוי בעיקר על השוטרים המקומיים המשרתים באותו אזור. במציאות, שוטרים רבים המשרתים באזור מסויים אינם גרים באותו מקום. לדוגמה: מחוז תל-אביב הממסרת. שוטרים רבים אינם תושבי תל-אביב, אלא תושבי עיירות פיתוח. אנחנו מעמידים לרשותם את "בית השוטר" והם לנים ואוכלים שם. ביתם אינו תל-אביב, אין לנו שוטרים רבים שהם תושבי תל-אביב. זה תופס במידה פחותה גם לגבי ירושלים וחיפה.

אנחנו מתלבטים בנושא זה, ששוטר המשרת במקום מסויים ואיננו תושב אותו מקום חייב להצביע. עשינו "שמיניות באוויר" - כל המאמצים, כדי ששוטר יצביע. שילמנו עבור המאמץ הזה בהפסד חמש שעות עבודה, על-ידי כך שאיפשרנו לשוטר לגסוע למקום מגוריו ולהצביע שם. היינו חייבים לשחרר אותו מספר שעות כדי שיצביע ויחזור למקום עבודתו. דבר זה היה כרוך בהפסד שעות עבודה וביתר מאמץ על השוטרים האחרים. זה תפקיד מאוד מאוס ולוציסיטי, שאפשר לשוטרים גם למלא תפקידם וגם להצביע. אלה הקשיים האופרטיביים של המבצע הזה.

א. עופר:

מה מספר השוטרים בתפקיד?

י. בן-דור:

בסדר גודל של 5,000 שוטרים בתפקיד רק לגבי יום הבחירות.

י. לגביאדו:

בנוסף לזה יש לנו מערך שלדי של שוטרים העוסקים בתפקידים רציפים במשטרה.

י. בן-דור:

אנחנו חייבים להשאיר מערך ממסרתי שיעסוק בנושאים פליליים ותחבורתיים. אנחנו מפנים את מרבית כח האדם למבצע הבחירות.

היו"ר י. גולדשמידט:

האם פירוש הדבר שהסדר שהצעת חוק זו מציעה יחול על 3,000, 5,000 או 2,000

איש?

י. בן-ארי:

הוא יחול על כל אותם השוטרים שישלחו למקומות אחרים.

י. בן-דור:  
 אנחנו - המסערה - לא מסוגלים היום, ולא סמוך לבחירות, לדעת מי כן יוצב הרחק ממקום מצוריו, ומי לא. איננו מסוגלים לדעת מי ישתתף אישית במסערה על קלפי זו או אחרת.

ג. האוזנר:  
 האם אתם בעזרים בכוחות עזר מתנדפים, כמו: ות"ק, ההגנה וכו'; והאם אתם רוצים

להחיל גם עליהם את החוק הזה?

י. בן-דור:  
 אנחנו נשתף בבחירות את כוחות הצ"ה וחי"ב, העומדים לרשות המסערה ככלל.  
 זה זה"ל.

י. בן-ארי:  
 החוק צועד לאפשר לאנשי מסערה רגילים - שוטרים מן המניין - להצביע. נצטר מצב שיטת שלוש גופים במדינה, שחלק ניכר מהם אינו יכול להצביע: שוטרים, סוהרים ואסירים. ליטאים ולחייילים כבר נמצא הסדר. עד היום, הרגישות הגדולה ביותר היא לצבי השוטר. אנחנו - אנשי המסערה - העניין נובע לנו מבחינה חינוכית ולכן כל המאמץ שלנו, כי מבחינה אופרטיבית יכולנו להתעלם מכך. אין לנו נתונים מלאים מי מהשוטרים כן הלך לקלפי, ומי לא. הסדר זה נובע לצורך גדול מאוד המצויד מהציבור הכללי. השוטרים עסוקים ביום הבחירות בלי הפסקות, ולא רק ביום הבחירות, אלא גם לפני כן. אי-אפשר לפתוח קלפי בלי שוטר יימצא במקום. השוטר צריך להגיע למקום בשעה 7.00 בבקר ולסיים עבודתו עם סגירת הקלפי.

היו"ר י. גולדשמידט:  
 אני מציע שחברי הוועדה ישאלו שאלותיהם ואורחינו ישיבו לנו.

ג. האוזנר:  
 אמרתם שאתם שולחים את האנשים חזרה למקומות מצוריהם על-מנת שיוכלו להצביע שם. ניצב-משנה בן-ארי טוען, שכתוצאה מכך קופחו שוטרים וקפועל לא יכלו להצביע, על אף כל המאמצים שנעשו בכיוון זה. זאת אנחנו בוודאי רוצים למנוע. מה המצב? - הסידורים שנעשו מאפשרים לשוטרים לבחור, או שעם כל הסידורים נמצא חלק מהשוטרים שאינם יכול לבחור?

ג. הלוי:  
 מר בן-דור אמר, שאי-אפשר לדעת את שמות השוטרים, או מספר השוטרים, הנובעים לעניין זה, וגם לא סמוך לבחירות. לפי הצעת החוק צריך לדעת זאת 45 יום לפני הבחירות. לא כתוב: מספר השוטרים הלפניקים בבחירות, אלא מספר השוטרים שיוצבו מחוץ למקומות מצוריהם. כיצד אי-אפשר לדעת 45 יום לפני הבחירות אלו שוטרים, לפי שמותיהם, יוצבו לשם מילוי תפקידם ביום הבחירות מחוץ ליישוב בו הם צריכים לבחור?

היו"ר י. גולדשמידט:  
 שמענו שבמבצע עסוקים 5,000 שוטרים. למעשה, יכולה המסערה להשיב על שאלתו של חבר-הכנסת הלוי, שתמסור שמותיהם של כל 5,000 השוטרים ובהם ייבחר העניין, זה לא יגרום כאב ראש לאף אחד. ייתכן שרוב השוטרים יימצאו במקום בו הם רשומים בקלפי, אבל שמות כל השוטרים יופצאו ברשימה ליו"ר ועדת הבחירות. מי שקורא את הצעת החוק מתרשם שזו דרך פסולה וניצול לדעה של החוק. החוק מביא - וזאת שאלתו של חבר-הכנסת הלוי - ש-45 יום לפני הבחירות ימצא שר המסערה רשימה של כ-750 שוטרים, מתוך 5,000 השוטרים שבתפקיד, רשימה שמית עם כתובותיהם של אותם שוטרים שלא יימצאו ביום הבחירות באזור הקלפי שלהם. ורק את שמותיהם הוא ימצא. כאשר החליטה הוועדה לבקש אינפורמציה מהמומחים היא לא התכרזנה שתומצא רשימה של כל השוטרים, אלא רשימה של מספר מצומצם של שוטרים, מתוך המספר הכולל של השוטרים שיעבדו בבחירות,

מהי תכנית המסערה? למסור רשימת כל השוטרים, או לערוך רשימה שתעובד מראש ובה ייוודע 45 יום לפני הבחירות מי השוטרים שיוצבו במפקיד שלא במקום מצוריהם - רשימה מדוייקת ככל האפשר, אבל לא דבר טוטאלי.

י. בן-דור:  
 כינון שחבר-הכנסת האוזנר איננו זוכה כרגע, אשיב תחילה לשאלתו של חבר-הכנסת הלוי ולשאלתו של יו"ר הוועדה שהיא למעשה משותפת. אנחנו מעריכים שסדר הנוהל של הכוחות שיקחו חלק במבצע הזה יהיה 5,000 פחות או יותר. גם שישה שבועות מראש לא נדע איזה שוטר יוצב באיזה מקום. ייתכן ששוטר ייחלה, יתפטר, ועוד דברים כאלה שעלולים להשפיע על הרשימה. לכן צריכים אנחנו לערוך את הרשימות

י. בן-גור:

האופרטיביות סמוך למבצע וגם אז זה לא תמיד מצליח - יש הרדדות ויש הוספות. צריך לחשוב על אותו ציבור שוטרים שהוא באופן פוטנציאלי מהווה את מקור האנשים שיסרו חלק במבצע וממנו יורידו את הפקידות-שוטרות, שאותן לא נעסיק; אם כי את השוטרות נעסיק במבצע. אפשר להוריד מן המספר הגלובלי את העובדים שלא יסרו חלק במבצע.

היו"ר י. גולדשמידט: לפי אמדנכם, על כמה מ-5,000 השוטרים יחול סעיף קטן (א)? האם תאמרו: כדי להיות בטוחים נמציא רשימה של כל 5,000 השוטרים, או שהסדר זה יחול רק על 750 שוטרים?

י. בן-גור: כדי להיות בטוחים לגבי 5,000 שוטרים - צריכים להמציא רשימה של 10,000 שוטרים. כי איננו יודעים גם מי יהיו 5,000 השוטרים.

היו"ר י. גולדשמידט: אם כך, הצעת החוק איננה מתאימה.

א. עופר: אני מבין שאת ההצעה הזאת הציע שר המשטרה לשר הפנים, ושר הפנים ביקש חוות דעת של ועדת הבחירות המרכזית שקיימה דיון. נוסח זה התקבל לפי המלצת הוועדה המרכזית בה יושבים כל המומחים של הסיעות בכנסת.

סדרי ההצבעה אצלנו הם הנוקשים ביותר בעולם. בכל העולם יכול כל אדם להצביע בכל מקום שירצה בבחירות מדינתו, ויש הסדרים גם לגבי אזרחים שיצאו לחו"ל. מבחינה זו אנחנו נוקשים מאוד. אצלנו חייב האיש להיות נוכח אישית במקום שהוא רשום, אפילו אם חלה טעות והוא אינו גר באותו אזור. מה ההצדקה לכך? - לאור הנסיון שלנו בעבר, מהבחירות לקונגרס, אמרו שזה חשוב מבחינת מהימנות הציבור על הביטוח הבחירות. המסדר הקיים שולל את זכות ההצבעה מחיילים. התלבטנו בבעיית האסירים - איננו שוללים מהם את זכות הבחירות, אבל אם הם במאסר בזמן הבחירות הם אינם יכולים להצביע. אנחנו הסדרנו את עניין החיילים והימאים ואנחנו הולכים בעניין זה עקב בצד אגודל.

2. הלוי: ישנה גם בעיית הסטודנטים הלומדים בחו"ל.

א. עופר: וזם דיפלומטים בשירות פעיל, המחזיקים דרכוני שירות.

יש לנו כמה יוצאים מן הכלל: (1) החיילים, שיכולים להצביע בבסיסים; (2) הימאים. בסך-הכל מצביעים 800-900 ימאים וההסדר שנעשה לגביהם עולה הון. (3) נתקלו כל הזמן בעניין השוטרים. לגבי השוטרים, אין זה רק עניין שבכל קלפי צריך להיות מוצב שוטר, אלא גם עניין של בטחון המדינה. יכול להיות שהבחירות תתחממה, בעיקר בשכונות מסויסמות, מעבר לרויכוח הרגיל. זהו יום של אפשרות להתנכלות. על כל זה צריכה המשטרה להתגבר - גם פנימה, גם החוצה וגם בקלפיות.

לפי החוק הקיים אין אפשרות לשוטר להצביע במקום אחר, אבל שר המשטרה, או המפקח הכללי, צריכים לדעת היכן יוצבו השוטרים. כל אחד מאיתנו עוסק באורגניזציה - קטנה יותר מ-5,000 איש - ויודע שקשה להחליט חודש מראש היכן יוצב כל שוטר, ובעיקר כאשר מחר תתעורר סאלה של תיגבור באזור מסויים בארץ.

אנחנו הולכים פה ליוצא מן הכלל שלישי - לאחר חיילים וימאים - המתאים לשוטרים. הגבלנו הצבעת שוטרים בהופעתם במדי שוטר, הצבת תעודת הצבעה ותעודת שוטר. אני מציע למחוק את המלה: "או" בבסעיף קטן (ה) ובלבד שהופיע במדי שוטר או הזדהה בתעודת שוטר" ובמקום "או" יבוא "ו". כלומר, שיהיו שני הדברים: יהיה על השוטר גם להופיע במדי שוטר וגם להזדהות בתעודת שוטר.

י. בן-ארי: יש שוטרים שאסור להם ללבוש מדים.

א. עופר: אז פתרנו לא את כל הבעיה.

3. האוזנר: מה עושים אותם שוטרים שאינם מופיעים במדי שוטרים?

י. בן-גור: הם סמלאים תפקידים חשובים מאוד.

**א. עופר:** אז לא נשיג הסדר שיכסה במאה אחוז את כל השוטרים. ברגע שאין חובה להופיע במדים, אפשר לזייף תעודת שוטר. לגבי חיילים - החייל מצביע בקלפי של חיילים ועם תעודת חייל. אנחנו רוצים שיוסר כל צל של ספק מאפשרות של זיוף. איננו רוצים לעורר חשד, שבשל עשרות שוטרים, יהיה חשש להצבעה כפולה. השוטרים צריכים להופיע במדים, להצטייד בתעודת הצבעה שהוצאה על-ידי יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, ולהזדהות מתעודת שוטר.

לא הייתי מבטל את מספר השוטרים ששר-המשטרה ימציא שמותיהם ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית לשם הוצאת תעודת הצבעה. אנחנו חוששים מהצבעה כפולה ולפי ההסדר כאן השוטר לא מצביע במעטפה כפולה, אלא ישר. עצם התעודה מאפשרת להעבירו מקלפי אחת לקלפי אחרת. לדעתי, הוצאת כל החברים, זה טובה במאה אחוזים. חברים ניסו למצוא אם ניתן להצביע פעמיים - לשם כך צריך לעבור כל כך הרבה עבירות שזה לכל הדעות לא כדאי.

בעניין תיקון מס'...

**היו"ר י. גולדשמידט:** זה בהחלט יכול להיות מספר אחד.

**א. שפט:** צריך לתאם את המספור לפי קריאה שניה ושלישית.

**א. עופר:** של-המשטרה בהחלט יעשה דבר לגיטימי אם יכניס לרשימה את כל השוטרים שיש לו ספק שלא יוצבו בבחירות במקום מגוריהם.

**ש. פרידמן:** אני מסיק, לפי סעיף קטן (א), ששר המשטרה יודיע לפחות על 5,000 שוטרים; ואם יהיה זהיר - יודיע על 7,000 שוטרים המוצאים מרשימותיהם, אחרת אינני רואה אפשרות שהסעיף הזה יפעל. עם כל השינויים הצפויים והבלתי צפויים, הרי שר-המשטרה איננו נביא והוא יצטרך להכניס לרשימה את כל השוטרים, מינוס הצוות הפקידותי - השוטרות-פקידות. אם הבנתי נכון, זה מה שמשתמע מתוך הדברים הללו.

אני שמח לשמוע שההצעה של צירוף אקומולטיבי של מדים, תעודת שוטר ותעודת הצבעה הוא על דעת כל החברים בוועדת הבחירות. יחד עם זאת אני מצר על הדבר הזה. עוררתי את השאלה הזאת ביו"ר בטנסת, שאולי בכל זאת צריך לומר "והזדהה בתעודת שוטר", במקום "או הזדהה בתעודת שוטר", אבל אחרי שהרהרתי שנית בדבר לא נשארת כל כך בטוח בכך. יכול להיות שאותו אחוז, לכאורה אחוז מבוטל של אנשים שאינם לובשים מדים מסיבה שיש להם תעודת-בחירה, כלל וכלל איננו מבוטל; מה גם שהאחוז הזה איננו תלוי באיזה שמוע קבוע מראש, אלא עלול להשתנות בהתאם למצב שיתהווה בבחירות. ייתכן שביום מסויים בבחירות יצטרכו מספר מסויים של שוטרים, ולעומת זאת בשבוע אחר יצטרכו למספר גדול יותר של שוטרים. חלק ניכר מן החששות החינוכיות מתברר מצלי. - לא די בכך שהאנשים האלה ממלאים תפקיד שלא כל כך מספק אותם מבחינה אישית - עוד צריך ליטול מהם את האפשרות לבחור, בעוד לתצדיקים הממלאים תפקידם בותר נוחות מאפשרים לבחור. אינני יכול להחליט כרגע בדבר הזה, כי אינני יודע מה מספרים. אין לי תשובה להערה של חבר-הכנסת עופר. אולי נמצא תיקון גם לגביהם.

**היו"ר י. גולדשמידט:** לשאלתו של חבר-הכנסת פרידמן - מהו האחוז, או מספר השוטרים שיועסקו בבחירות שלא במדים? באופן כללי יועסקו 5,000 שוטרים, אבל מביניהם יורד מספר הפקידות-שוטרות שלא תעסוקנה בבחירות. האם נציגי המשטרה רואים כאפשרי ששר המשטרה ישתמש בחוק לגבי היקף של 10,000 או 15,000 שוטרים? מה המספר הנדאה לכם, ששר המשטרה עלול להשתמש בו בהסדר הזה?

**י. בן-ציון:** זו לא הצעת חוק של המשטרה, אלא הצעת חוק שמטלת את. היו לנו השגות אחרות לגמרי ואנחנו יודעים את הקשיים. איננו בטוחים כיצד יפעל החוק. אינני יוצא חוץ נגד הצעת החוק. אנחנו מחפשים את הדרך הנכונה ביותר.

**א. עופר:** אתם רצייתם בתחנות משטרה כמו לחיילים.

**י. בן-ארי:** לא, לא רצינו זאת. יש חוק, מ-1969, שאין מורים כן. לא נוכל להודיע מראש מספרים ושמותיהם של האנשים שיוצבו בקלפיות השונות. החישובים לא יתלמו את המצב כפי שיהיה קיים בעוד 45 יום.

י. בן-ארי:

אשר למדים: עניין השוטרים שלא במדים הוא עניין חשוב מאוד. מדוע כאן צריך להשוות בשוטרים יותר מאשר בכל אחר? השוואה לא צריכה להיות גרוע יותר מכל אחר. די בכך אם יצטייד בתעודת זהות. אין זה לטובת הציבור שאותם שוטרים ילבשו מדים.

היו"ר י. גולדשמידט: כמה שוטרים כאלה יש?

י. בן-דור: אלה הן בעיקר יחידות בילוש.

י. בן-ארי:

נוסף לזה כל החיים הרגילים אינם פוסקים. יום הבחירות הוא אחד הימים הקשים ביותר של משטרת ישראל. צריך להביא זאת בחשבון. אין לי כל ספק שמתכוונים לעשות משהו. מכאן אופרטיבית זה לא צריך להדאיג אותנו אם השוטר נחר או לא נחר, אבל אנחנו רוצים לחנך אותו לכך, שיהיה כלפינו כל אחר.

לשאלת יו"ד הוועדה: שר המשטרה מתכוון להמציא ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית את כל מספר השוטרים ולסווג להם את התעודות כדי שיצביעו. יש אנשי משטרה הפועלים בכל היחידות. המשטרה ממשיכה לפעול ביום הבחירות כמו בכל יום, אבל בצורה מוגבלת יותר, כי רוב כוחותיה יצוייטו לבחירות. אותו שוטר יילך לקלפי שלו ויצביע בשעה 7.00 בבוקר ורק לאחר מכן יתייצב למלא תפקידו. הכוונה היא לאותם גופים שאנחנו רוצים להחזיקם ברזרבה. איננו יכולים בצום, אנו שבוץ לפני הבחירות, להגיד מה יקרה באזור מסויים. שום משטרה לא תוכל לתכנן ולדעת מראש דברים שיקרו שבוועיים לפני יום הבחירות.

לא נעשה שימוש לרעה בהסדר שהממשלה מציעה. איננו יכולים להודיע מראש - 45 יום לפני הבחירות - כמה, היכן, כיצד ואיך יוצבו השוטרים.

ב. הלוי: אז מה תעשו לפי החוק הזה?

י. בן-ארי:

נעשה חשבון וישארו שוטרים לא מעטים שלא יוכלו לממש זכותם ולבחור. נצטרך להוציא תעודות ללמעלה מ-10,000 שוטרים.

י. בן-דור:

נצטרך לבנות את הרשימה הזאת כך, שנצטרך בצורה מכסימלית את כל אותם השוטרים שפוטנציאלית עלולים להימצא במצב זה.

י. בן-ארי:

כפי שאמר בן-דור, ישנם שוטרים רבים המתגוררים במעונות שוטרים ושם הוא מקום הקלפי שלהם. הם דווקא לא צריכים לעבוד בבחירות, כי יש להם תפקידים שוטפים אחרים. אפילו אם ירצו לבחור - לא יוכלו. אם הם מתגוררים בתל-אביב - יוכלו לבחור, אבל אם הם מתגוררים מחוץ לתל-אביב, ומספרם הוא רב - נצטרך לדאוג גם להם.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם אני מבין נכון, התשובה לחבר-הכנסת פרידן היא: שאחוז השוטרים שיהיו בתפקיד שלא במדים איננו גדול ויכול להגיע לכמה מאות בכל המדינה.

י. בן-ארי: כן.

י. גולדשמידט:

הרי ביום הבחירות מתקיימות שלוש פעולות בחירה ביום אחד באותה קלפי - אם החוק הזה יתקבל בכנסת - בחירות לכנסת, בחירות למועצה המקומית ובחירות לראש הרשות המקומית. חוק זה מסדיר רק את עניין הבחירות לכנסת. אין הצעה דומה ששוטרים יוכלו לבחור לראש הרשות שלהם. דהיינו - הטיעון האזרחי שמר בן-ארי העלה נותנים לו תוקף רק לגבי בחירות לכנסת, ולא לגבי בחירות לרשות מקומית או לראש הרשות המקומית. האם אין באמתחתכם הצעה אחרת לגבי בחירות לראש הרשות המקומית?

א. שפט:

אין להם, לא יכולה להיות להם.

א. עופר:

שמו של השוטר אינו נמחק מרשימת הבוחרים לראש הרשות או לרשות המקומית.

ג. אביזור:

אני מציע להשאיר את הנוסח הקודם - בלי מדי שוטר. אי אפשר להגיד: אין פתרון, אבל אם אנחנו יושבים על המדוכה ובידינו לתקן זאת - נתקן. זהו באמת דבר עקרוני: המדינה שולחת אדם מסויים לתפקיד מסויים ועל-ידי כך מונעת ממנו זכות הבחירה. הדבר ניתן להיעשות, זו רק בעיה טכנית.

לא סביר בעיני שיהיו זיופים. מי עשוי לזייף? - המפלגה. המפלגה לא תיקח על עצמה זיוף תעודות שוטרים, זו עבירה פלילית.

אני שואל לגבי הטכניקה: כאשר יש צורך להצביע, הוא מציג תעודת זהות, תעודת שוטר ותעודת הצבעה-שוטר. מה שפונה לו זכות זו - זו פעולה שנעשתה במקום אחר, פעולה של מחיקת שמו. האם בקלפיות יש רשימת מחיקות?

ג. קראפט:

לא. שמו מופיע ברשימה, אבל מחוק.

ג. אביזור:

אולי אפשר לערוך רשימת מחוקים בכל 4,000 הקלפיות?

א. שפט:

זה מסובך מאוד וכרוך בהוצאה אדירה.

ג. קראפט:

ברשימת הבוחרים המונחת לפני ועדת הקלפי מופיע שמו של אותו בוחר ושמו מחוק.

הוא לא יצביע שם. במקום שהוא כן יצביע אין שום ידיעה ששמו נמחק מהרשימה בקלפי האחרות. אין אפשרות לורדא זאת.

ג. שחם:

עצם הצגת התעודה המיוחדת של ועדת הבחירות המרכזית מוכיחה שהוא נמחק מהרשימה בקלפי

האחרת.

ה. צדוק:

אני חושב שיש מישהו בתוכנו שאינו מוכן לחפש סידור שיאפשר לשוטרים להצביע. למעשה, הסדר זה יכול כמעט את כל שוטרי המדינה. מזה נובע, שאדם היושב במקום שבו הוא רשום ואין כל תכנית להעבירו למקום אחר, כאשר הוא יבוא להצביע באזורו - שמו יהיה מחוק. כל זה נובע מכך, שיצאנו מתוך הנחה שהסדר של מעטפות כפולות, שאותו הנהגנו לגבי חיילים וימאים, אינו אפשרי כאן.

א. גושר:

התנגדנו להסדר המעטפות הכפולות, כי לשם כך צריך מקום ריכוז להצבעתם של

שוטרים;

ה. צדוק:

האם אי-אפשר לחשוב על כמה מקומות ריכוז? אם יהיו כמה מקומות ריכוז - באותם המקומות תאומן הוועדה לטיפול המסובך הזה בשוטרים, שעליהם להציג 3 תעודות. אני יכול לתאר לי שב-4,000 תחנות הקלפי, שהם בקושי מתגברים על הפרוצדורה הקלה יחסית של אנשים הנמצאים ברשימה, אם נצטרך לתדרך את כולם לגבי הצבעת שוטרים - זה יכביד על מהלך הבחירות ויגרום לסיבוך. אילו יכולנו לרכז הצבעת שוטרים במספר מקומות, היינו מנהיגים את שיטת המעטפה הכפולה והיינו משאירים שמות השוטרים בקלפיות במקום מגוריהם, וכל מי שלא יוצג הדחק ממקום מגוריו יצביע בקלפי במקום מגוריו, ושמו לא יהיה מחוק. במקומות הריכוז היינו מוסיפים כמה ועדות קלפי שיתודרכו לעניין הצבעת השוטרים בלבד.

אני מציע לשקול זאת כאלטרנטיבה, אחר

מידת המלאכותיות שנתקלנו בה.

א. ענבר:

הערה לחבר-הכנסת צדוק: יכול להיות שהצעתך טובה, אבל רוב הסייעות מתנגשות לה ורואות בה לחץ והשפעה על הצבעת השוטרים. מפלגה מסויימת עלולה להסיע אותם במכוניות לאותו מקום ריכוז ולהשפיע על הצבעתם. אפשרות זו נדונו והסייעות התנגדו לה. זו אינה הצעה שהמטרה התנגדה לה, אבל החברים בפירוש חשבו ששיטה זו היא פתח ללחצים. ההסדר הקיים הוא פשוט, אבל ההצעה מסובכת.

ג. שחם:

האפשרות היחידה היא שמנעו דבר אחד והוסיפו דבר אחד. החליטו על מחיקת השמות, והמחיקה שבידי השוטר מוכיח שמחקו את שמו. הצעתו של חבר-הכנסת צדוק היא לא למחוק את שמות השוטרים, ופירוש הדבר להשאיר השמות רשומים וכל שוטר יוכל להצביע פעמיים. החתמת תעודת זהות מונעת הצבעה כפולה.

ס. שחם:

האפשרות השניה היא לפתוח מקומות ריכוז מיוחדים. וכי יכולה המשטרה לדעת לאן היא שולחת את השוטרים? זה יכול להיות למעלה מ-50 מקומות ריכוז מאולתרים. לגבי החזרת המעטפות מזה ל - יש לנו סידור שמביאים את כל המעטפות למקום ריכוז אחד ואחר כך מחלקים אותן. מי יעשה זאת פה? לא המשטרה ולא כוח ציבילי. מי יעביר את המעטפות, ולאן? כאשר הקלפיות מגיעות אלי הן מוחתמות בשעווה על-ידי יו"ר ועדת הבחירות.

רצוני להציע עצה טובה למשטרה: בעת עריכת הרשימה תשתדלו למעט להוסיף שוטרים לרשימה, כי זה לרעת השוטרים, כיוון שגם השוטרים ירצו להצביע לראש הרשות המקומיות ואז שמותיהם יהיו מחוקים מן הרשימה.

א. עופר:

שמו של השוטר נמחק רק מהרשימה לבחירות לכנסת, ולא מהרשימה לבחירות לראש הרשות המקומיות. אסור ששמו יהיה מחוק שם.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם זו המציאות - הייתי מחק מסעיף קטן (א) המשפט: "ואשר ביום הבחירות יוצב, לשם סילוי תפקידו, מחוץ ליישוב שרשימת הבוחרים של אזור הקלפי שבתחומו כוללת את שמו", ושר המשטרה ימציא רשימת כל השוטרים בפני שצמצא לזכרון. אבל אינני חושב שיכולים אנו לחוקק חוק כזה.

אם המציאות היא כזו - אדרוש לשנות את סעיף קטן (א). כלומר, שר המשטרה יוסמך להוציא תעודות לכל מי שירצה, ולא במסיגים של סעיף קטן (א). אינני חושב שאנחנו יכולים לחוקק חוק כזה.

האמנם אפשרויות המשטרה כל כך מוגבלות? לא מתקבל על דעתי שאמנם כל כך קשה למשטרה לשחרר שוטרים למספר שעות כדי שיוכלו להצביע. האם זה עד כדי כך בלתי אפשרי שהחוק צריך להסדיר הסדר בעניינין זה? אני מבין שהסדר זה יהיה נוח למשטרה, אבל איננו מדברים על בוחיות.

ב. הלוי:

כדי שזו לא תהיה אחיזת עיניים, אני מבין שצריך למחוק בסעיף קטן את המלים: "ואשר ביום הבחירות..." ובמקום זה מציע אני לכתוב: "ואשר נראה לשר המשטרה כי ביום הבחירות הוא עשוי להיות מוצב מחוץ למקום מסויים."

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מציע: "עשוי להיות מוצב בתפקיד שימנע ממנו להצביע בקלפי שבו רשום שמו".

א. עופר:

שילוב הצעותיהם של חברי הכנסת הלוי וגולדשמידט תואם את דעת החברים.

ג. האוזנר:

האם יועסקו ביום הבחירות גם שוטרים שכל ימות השנה אינם פעילים כשוטרים?

י. בן-דור:

כן. יש שוטרים-פקידים ושוטרים-מנהלי-חשבונות והם יועסקו ביום הבחירות.

ג. האוזנר:

האם שוטר שיצא לגימלה מחזיר את מדיו?

י. בן-דור:

כן.

י. בן-ארי:

אשר לבחירות לרשויות המקומיות: איננו מזלזלים בהן, זהו חלק מהמאמץ שלנו. בשנת 1969 היתה הוראת-שעה לבחירות הנוכחיות, שם הכניסו תיקון לא רק לגבי הבחירות לכנסת, אלא גם לגבי הבחירות לרשויות המקומיות.

א. שפס:

תיקנו, גם לגבי הבחירות לכנסת וגם לגבי הבחירות לרשויות המקומיות, שעובדים מסויימים בשטחים יוכלו להצביע בקלפיות חייילים.

ב. הלוי:

חשבתי להמליץ, ששר המשטרה ירשום לפניו את הצעת רוב החברים - להשתמש בסמכותו זן שהיא אמנם רחבה, מעט ככל האפשר. לאחר מכן צצה במוחי שאלה אחרת: מה בנוגע לזכות הבחירה של כל שוטר ושוטר? שר המשטרה יכול להחליט

ג. הלוי:

ששטר לא יהיה כלול ברשימה, ואילו המסוננים עליו יכולים לשלוח אותו בתפקיד לאזור אחר, שלא במקום מגוריו, בלי לשאול כלל לדעתו של השטר. על-ידי כך פוגעים בזכות השטר לבחור. השטר הוא לגמרי פסיבי. יעמידו אותו בפני מצב שאפילו שאין לו תעודת הצבעה יצטרך למלא תפקידו מחוץ למקום מגוריו. זו סתירה. צריך להרחיב את הרשימה, כדי כל שטר צריך להיות מעוניין שתהיה לו תעודת הצבעה, כיוון שעד לרגע האחרון אינו יודע היכן יוצב לתפקיד.

לפיכך, אינני ממליץ לצמצם.

(השטרם: לניאדו ובן-דוד יצאו)

היו"ר י. גולדשמידט:

מספר העניין הזה הוא בסעיף קטן (א). הסעיף כתוב ברוח של צמצום: "ואשר ביום הבחירות יוצב...". לאחר שגילו לנו את האמת, ברור שזה לא יהיה כך, הנוסח הוא כללי מדי. לכן, ההצעה המרחיבה, המשקפת את דעת הממשלה, היא זאת שתהיה רשימה של כל השטרם העשויים להיות מוצבים בתפקיד שימנע מהם להצביע בקלפי שבו רשום שםם.

עתה עומדת לפנינו הצעת חבר-הכנסת לוי

ובחליט אם לקבלה, אם לאו.

ג. האוזנר:

45 יום לפני אדם הבחירות חזקה על שר המשטרה שבענינו כל שטר עלול להיות מוצב מחוץ למקום מגוריו, כי אין שום סידורי עבודה לטווח של 45 יום, ואין כל אפשרות לקבוע שראובן לא יהיה מוצב בתפקיד שלא באזור מגוריו. לכן הנוסח: "עשוי להיות מוצב" יצדיק את שר המשטרה להכליל את כל כוח האדם של המשטרה.

ח. י. צדוק:

אנחנו סופכים עליו.

ג. האוזנר:

יחד עם זאת אני תומך בהצעת החוק, כי אינני רואה צידוק לכך שאלפי אזרחים לא יוכלו לבחור, ודווקא אלה המאפשרים לאזרחים אחרים לבחור. זה לא מתקבל על הדעת. המשטרה היתה פסיבית יותר מאחרים - מחיילים וימאים - ועכשיו משנתעוררה לכך אנחנו חייבים לאפשר לשוטרים להצביע. נכון שהסדר זה יכביד על סידורי הקלפי, אבל באותו תהליך שניתן לעובדי הקלפיות צריך יהיה לכלול גם תדרוך לגבי הצבעת שוטרים. אני מניח שגם המשטרה תוציא תדרוך לשוטרים שיופיעו מפעם לפעם בקלפי. בכפיפות לכך אין לי הסתייגות.

ט. אביזוהר:

אני מבקש להתאים את הנוסח לכוונה, בעקבות מה שהציע יו"ר הוועדה וניסח חבר-הכנסת הלוי; אבל נראה לי שזה לא מולבש בדיון לכוונה. מה זה "מחוץ ליישוב"? השאלה אינו החוק הקלפי בק"מ ממקום תפקידו של השטר, אלא אם יש אפשרות להצביע.

אני מציע לכתוב: עשוי להיות מוצב בתפקיד אשר לא יאפשר לו להגיע להצביע באזור הקלפי שלו, ולהוציא את עניין "מחוץ ליישוב".

היו"ר י. גולדשמידט:

יש צורך להכניס כמה תיקונים: לא רק שמו של השטר; אלא מספר תעודת הזהות שלו.

ומספר תעודת השטר שלו.

אני מקבל את הצעת חבר-הכנסת אביזוהר שהביטוי "מחוץ ליישוב" אינו מציאותי; אלא: "עשוי להיות מוצב בתפקיד שימנע מפנו להצביע...".

עם כל זאת אני מתנגד לחוק הזה. אני חושב שהמשטרה באמת יכולה להעמיד את מספר השוטרים שיזדקקו לתעודות-הצבעה על כמה מאות במקום על כמה אלפים - בין על-ידי תכנון מדויק ובין על-ידי צמצום שעות העבודה מ-24 שעות ל-16 שעות, וכך לאפשר לשוטרים להגיע למקום הקלפי, ולא נכניס דבר חורג. גם לגבי ימאים אין דבר כזה שאדם מתהלך עם תעודה כזאת. מה עוד שאנחנו פותרים את הבעיה רק לגבי ההצבעה לכנסת, ולא לגבי ההצבעה לרשות המקומית. אני חושב שאין מקום לדבר על אלפים. לכן אני גם מסתייג מזה.

הייתי רוצה להכניס גם מספר סידורי ברשימת

אזור הקלפי שלו.

א. עופר:

זה מופיע בסעיף קטן (ב).

היו"ר י. גולדשמידט:

אם כן, זה מספק אותי.

נצביע על סעיף קטן (א) - הצעתו של חבר-  
הכנסת הלוי עם התיקון של חבר-הכנסת אביזוהר.

ה צ ב ע ה

הוחלט:

בסעיף קטן (א): במקום: "ואשר ביום הבחירות יוצב, לשם מילוי תפקידו, מחוץ ליישוב שרשימת הבחורים של אזור הקלפי שבתחומו כוללת את שמו." יבוא: "ואשר נראה לשר הפטרה שהוא עשוי להיות מוצב בתפקיד שימנע מטנו להצביע בקלפי שבו רשום שמו."

זכות הסתייגות לחבר-הכנסת גולדשמידט.

סעיף קטן (א), בתיקון הב"ל, אושר

סעיף קטן (ב) אושר

סעיף קטן (ג) אושר

היו"ר י. גולדשמידט:

סעיף קטן (ד):

במקום: "כאמור בסעיף קטן (ב)", צריך

לכתוב: "כאמור בסעיף קטן (ג)".

אמת.

א. שפט:

כתוב: "הוועדה המרכזית תוציא". מי פוסק להוציא?

היו"ר י. גולדשמידט:

הסמכות היא בידי הוועדה המרכזית, ומותר ליושב-ראש הוועדה המרכזית לתפוס משהו

א. עופר:

לעזור לו.

מדוע לא נכתוב "יושב-ראש הוועדה המרכזית", כמו בסעיף קטן (ג)? מדוע הוא יפחוק ולא יוציא?

ב. הלוי:

יוציא?

כאשר יו"ר הוועדה המרכזית מוחק - הוא נותן הוראה אחת ל-א.י.בי.אם אשר מוחק; וכדי להוציא תעודות עליו להוציא לכל אחד תעודה בנפרד. זו עבודה רבה מאוד.

א. עופר:

האם יו"ר הוועדה המרכזית רשאי לאכול מסמכותו?

ח. י. צדוק:

כן, לפעט סעיפים מסויימים.

ג. קראפט:

אני מציע לומר בסעיף קטן (ד): "יושב-ראש הוועדה המרכזית, או מי שהיא הסמיך לכך שוטר..."

היו"ר י. גולדשמידט:

בהתייעצות עם סגניו, יוציא לכל שוטר..."

לא הייתי רוצה שתוצאנה תעודות כאלה בחתימתם של אנשים שונים. זו תעודה שצריך להציגה

ח. י. צדוק:

ב4,000 קלפיות.

יכול להיות שבאותה קלפי יופיעו מספר תעודות-הצבעה בחתימות שונות ועובדה זו

ג. האוזנר:

תבלבל את אנשי הקלפי.

י. קורן:

מינני חושב שצריך להכביד על יו"ר ועדת הבחירות המרכזית. מי-אפשר להטיל חתימת מציע שציתן ליו"ר ועדת הבחירות זכות לאצול מסמכותו זו לשניים-שלושה מסגניו.

ח.י. צדוק:

כמה סגנים יש ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית? שמונה.

א. עופר:

אני מציע שגם בסעיף קטן (ד) ייכתב: יו"ר הוועדה המרכזית ואם יהיה בסמכותו

ב. הלוי:

לאצול - הוא יעשה זאת.

א. עופר:

אני מציע שמשרד הפנים יבדוק נקודה זו.

הוחלט:

בסעיף קטן (ד): במקום "כאמור בסעיף קטן (ב)" יבוא: "כאמור בסעיף קטן (ג)";

משרד הפנים יברר מי חותם על תעודת-הצבעה-לשוטר.

הנז"ר י. גולדשמידט:

חבר-הכנסת צדוק הזכיר בישיבה קודמת, כי לא נאמר בסעיף קטן (ד) אלו פרטים צריכים להופיע בתעודת ההצבעה. הוא הציע להוסיף: מספר תעודת זהות ומספר תעודת שוטר. נוסיף זאת לסעיף קטן (ד) וזה יגביר את הייחודיות של התעודה הזאת.

הוחלט:

להוסיף לסעיף קטן (ד): מספר תעודת זהות ומספר תעודת שוטר.

הנז"ר י. גולדשמידט:

סעיף קטן (ה):

חבר-הכנסת עופר הציע לכתוב: "והזדהה"

במקום: "או הזדהה".

האם מובן מאליו שצריך תעודת שוטר? אם

כן- צריך לכתוב זאת.

ובתעודה זו יופיעו שני המספרים.

ח.י. צדוק:

זה ודאי יופיע בתקנות.

א. עופר:

מינני חושב שצריך להוציא תקנות לסעיף זה. אין צורך בתקנות.

א. שפט:

לדעתי, השוטר חייב להופיע במדי שוטר. השאלה היא אם מנחנו רוצים להכביד לגבי הזדהות בתעודת שוטר. בהצעה האורגינלית היה: תעודת זהות, תעודת-הצבעה ופדים. לכל שוטר יש תעודת שוטר ולא יכביד עליו להזדהות בה.

א. עופר:

אני מציע: "ובלבד שהופיע במדי שוטר

והזדהה בתעודת שוטר".

אני בעד זה שהשוטר יוכל להצביע בלי פדים.

ח.י. צדוק:

אני יודע שהחובה להופיע במדי תאפס את משמעות החוק. יש שוטרים שאסור להם להופיע במדי, הם התגייסו כחוק למשטרה ואין להם בכלל פדים.

י. בן-מרדכי:

הם פיעוט קטן, וחלקם יוכל להצביע מאזור מגוריו.

י. קורן:

מה ההפליה לרעה? יש בכך גם עלבון לשוטר, כי השוטר מופקד על דברים סטטוטוריים רבים

י. בן-מרדכי:

וצריך להאמין לו.

ג. קראפט:

מדוע אין לו מדים? - כדי שהציבור לא יידע שהוא שוטר. ברגע שיצטרך להזדהות בתעודת שוטר אין כל ערך לכך שהוא בלי מדים. זאת רק הכבדה. אם המשקיף יודע שאותו אדם, שאסור לו ללבוש מדים, הוא שוטר - אין ערך לכך שאינו לבוש מדים.

א. שפט:

לאחר שהוועדה המרכזית דנה בנושא זה הוא הועבר לדיון בוועדה השרים, וועדת השרים הציעה שהשוטרים לא יצטרכו להופיע במדים.

היג'ר י. גולדשמידט:

ישנן שתי הצעות: א) שהשוטר יוכל להצביע גם בלי מדים; ב) חובה על השוטר להופיע במדים ולהזדהות בתעודת שוטר.

ה צ ב ע ה

הנחלט:

במקום "או הזדהה" יבוא: "והזדהה";  
לאשר סעיף קטן (ה) בכפוף לתיקון הנ"ל.

הישיבה נבעלה בשעה 13.10.